

MINISTERSTWO WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

PROGRAM NAUKI

W SZKOŁACH DOKSZTAŁCAJĄCYCH
ZAWODOWYCH DLA PRZEMYSŁU DRZEWNEGO

(TYMCZASOWY)

1937

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO
KSIĄZEK SZKOLNYCH WE LWOWIE

z 702

MINISTERSTWO WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

PROGRAM NAUKI

W SZKOŁACH DOKSZTAŁCAJĄCYCH
ZAWODOWYCH DLA PRZEMYSŁU DRZEWNEGO

(TYMCZASOWY)

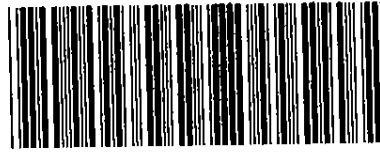

1 9 3 7

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO
KSIĄŻEK SZKOLNYCH WE LWOWIE

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna
we Wrocławiu

WRO0073805

ODBITO W Drukarni
B. POLONIECKIEGO WE LWOWIE

Centralna Biblioteka Pedagogiczna
Biuletyn Okręgu Szkolnego Wrocławskie
we Wrocławiu

Nr inw. 1942 *magnum*

POSTANOWIENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 8 lipca 1937 r. (Nr III PU-4179/37)

o tymczasowym programie nauki w szkołach kształcących zawodowych dla przemysłu drzewnego.

Na podstawie art. 2, ust. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Wprowadzam tymczasowy program nauki w szkołach kształcących zawodowych dla przemysłu drzewnego. Program ten ogłasza się równocześnie jako oddzielne wydawnictwo pt.: Program nauki w szkołach kształcących zawodowych dla przemysłu drzewnego (Tymczasowy).

§ 2. Postanowienie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1937 roku. W miarę wprowadzania nowego programu tracą moc przepisy, sprzeczne z niniejszym postanowieniem.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
w z. Podsekretarz Stanu
Jerzy Ferek Bleszyński.

UWAGI WSTĘPNE

Zadaniem szkoły doksztalającej zawodowej, zorganizowanej dla uczniów i młodocianych robotników rzemiosła i przemysłu drzewnego, jest:

1) pogłębienie wykształcenia praktycznego, otrzymywanego w warsztacie pracy, przez udzielanie niezbędnych wiadomości ogólnych i teoretyczno-zawodowych,

2) pogłębienie wychowania religijno-moralnego, indywidualnego i społeczno-obywatelskiego.

Szkoła jest trzyklasowa i program jej opiera się na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej. Ze względu na różnorodność odgałęzień zawodowych w przemyśle i rzemiośle drzewnym program zawiera materiał nauczania, uwzględniający potrzeby zawodowe stolarzy, modelarzy, tokarzy drzewnych, kołodziei, rzeźbiarzy itp. Przedmioty są podzielone na trzy zasadnicze grupy: A — zawodowe, B — pomocnicze, ściśle związane z zawodem, i C — pomocnicze, bezpośrednio nie związane z zawodem.

Do przedmiotów zawodowych należą: technologia z materiałoznawstwem, organizacja warsztatu, maszynoznawstwo z wiadomościami z fizyki i rysunki.

Nauczanie tych przedmiotów ma na celu wyjaśnienie i uzasadnienie typowych zjawisk, spotykanych w pracy zawodowej uczniów, oraz ułatwienie im dalszego doksztalania się zawodowego.

Do przedmiotów pomocniczych, ściśle związanych z zawodem, należą: rachunki, wiadomości o Polsce współczesnej i higiena.

Mają one za zadanie przygotować do przedmiotów zawodowych oraz uzupełnić wykształcenie zawodowe i ogólne.

Przedmioty pomocnicze, nie związane bezpośrednio z zawodem, jak religia i język polski — winny kształcić pod względem etyczno-religijnym i społeczno-obywatelskim.

Przysposobienie wojskowe i sportowe ma na celu podniesienie rozwoju fizycznego, wyrobienie karność i gotowości do obrony Państwa.

Przy wykonywaniu programu należy mieć na uwadze następujące wskazania dydaktyczne, uwarunkowane charakterem szkoły:

1. nauczanie powinna cechować daleko posunięta konkretyzacja i oparcie na praktycznych zagadnieniach zawodu;

2. tematy do ćwiczeń i zadań, wykonywanych w szkole, powinny być czerpane z życia i pracy warsztatowej ucznia;

3. stosowane metody nauczania powinny w możliwym stopniu uwzględniać samodzielność i inicjatywę młodzieży, jej uzdolnienia i zamiłowania indywidualne;

4. przy nauczaniu wszystkich przedmiotów, związanych z pracą zawodową uczniów, winny być w najszerszym stopniu wykorzystane wszelkie pomoce naukowe;

5. Przy nauczaniu przedmiotów zawodowych, jeżeli w klasie jest przewaga uczniów jednej jakiegokolwiek specjalności, możliwe jest pogłębianie jednego działu kosztem innego, mniej ważnego dla uczniów danej specjalności.

W ośrodkach przemysłowych, w których większość uczniów jest zatrudniona w średnim i dużym przemyśle drzewnym, należy przy nauczaniu technologii kłaść duży nacisk na ten rodzaj obróbki, z którym uczniowie najczęściej stykają się w swej pracy, a pominąć lub ograniczyć do minimum te wiadomości z technologii, które mają dla nich mniejsze zastosowanie praktyczne. Również w „organizacji warsztatów“ w szerszym zakresie należy uwzględnić te wiadomości, które wiążą się z organizacją większych zakładów przemysłowych i pracą w nich, np. należy omówić zasady główne naukowej organizacji pracy, znaczenie i rodzaje pracy zbiorowej, elementy pracy złożonej. Szerszego potraktowania wymagają też sprawy robotnicze, jak np.: o ubezpieczeniu pracowników, o książeczkach robotniczych i inne, natomiast działają takie, jak np.: o założeniu przedsiębiorstwa rze-

mieślniczego, o rachunkowości i kalkulacji rzemieślniczej, można potraktować ogólniej lub pominąć je w programie, zależnie od tego, czy w klasie znajdują się uczniowie z warsztatów rzemieślniczych, czy tylko z większych zakładów przemysłowych. Jeżeli szkoła rozporządza własnymi warsztatami lub korzysta z warsztatów i urządzeń szkół zawodowych typu zasadniczego, względnie w inny jakikolwiek sposób ma umożliwiony dostęp do dobrze urządzonych warsztatów, to przy nauczaniu technologii, maszynoznawstwa, organizacji warsztatów i rysunków zawodowych powinna w jak najszerszym zakresie wykorzystywać urządzenia techniczne, obrabiarki i narzędzia, znajdujące się w warsztatach, do przerobienia z młodzieżą szeregu ćwiczeń praktycznych. Które z wiadomości, wymienionych w materiale nauczania, należy przepracować z młodzieżą w formie ćwiczeń, wykonywanych przez nauczyciela (instruktora), względnie przez samą młodzież, pozostawia się do uznania kierownictwa i nauczycieli, jest to bowiem zależne od warunków lokalnych i potrzeb zawodowych uczniów.

Organizacja pracy wychowawczej w szkole kształcącej zawodowej winna przewidywać, że większość młodzieży po ukończeniu tej szkoły najczęściej wchodzi bezpośrednio w życie i dalej systematycznie kształcić się w szkole nie będzie. Z powyższych względów w pracy wychowawczej należy przede wszystkim kłaść nacisk na:

a) pogłębienie wychowania religijnego, moralnego i estetycznego, umożliwiającego kształtowanie się w młodzieży poglądu na świat i podnoszącego kulturę życia codziennego;

b) kształcenie charakteru młodzieży, a w szczególności wyrabianie w niej poczucia obowiązku, rzetelności, wytrwałości itp.;

c) pogłębienie wychowania społeczno-obywatelskiego, które ma przysposabiać do twórczego wysiłku i współpracy z innymi dla dobra Państwa, zwłaszcza w zakresie obronności Rzeczypospolitej Polskiej;

d) wychowanie zawodowe, które powinno zmierzać konsekwentnie do rozwijania w młodzieży tych cech psychicznych, jakie są niezbędne w owocnej pracy zawodowej, a więc: przedsiębiorczości, samodzielności, umiejętności współdziałania z innymi i wiary w swe siły. Przy tym wychowanie to winno przy-

czynić się do wyrobienia poglądu na pracę, jako źródło wartości człowieka i podstawę dobrobytu jednostki, społeczeństwa i Państwa.

Zrozumienie pracy zawodowej musi iść w kierunku wyrobienia poszanowania pracy i zamiłowania do zawodu przez wpajanie zasad etyki zawodowej, rozbudzanie inicjatywy i szlachetnej ambicji, wreszcie przez wskazanie związku, jaki zachodzi między gospodarką indywidualną a społeczno-państwową i wpływającą stąd odpowiedzialnością każdego obywatela za dobrobyt Państwa.

PLAN GODZIN

L. p.	P R Z E D M I O T Y	Liczba godzin tygodniowo			Razem
		K l a s y			
		I	II	III	
	A. Zawodowe:				
1.	Technologia i materiałoznawstwo ..	—	3	2	5
2.	Organizacja warsztatu rzemieślniczego	—	—	2	2
3.	Maszynoznawstwo i fizyka	—	2	—	2
4.	Rysunki zawodowe z geometrią ...	4	3	4	11
	Razem A:	4	8	8	20
	B. Pomocnicze, ściśle związane z zawodem:				
5.	Rachunki	3	1	—	4
6.	Wiadomości o Polsce współczesnej .	—	—	2	2
7.	Higiena	—	—	1	1
	Razem B:	3	1	3	7
	C. Pomocnicze, bezpośrednio nie związane z zawodem:				
8.	Religia	1	1	1	3
9.	Język polski	4	2	—	6
	Razem C:	5	3	1	9
	Ogółem A + B + C:	12	12	12	36
	Ponadto:				
	Przysposobienie wojskowe i sportowe	2	2	2	6

TECHNOLOGIA I MATERIAŁOZNAWSTWO

CELE NAUCZANIA

Zaznajomienie z materiałami, stosowanymi w stolarstwie i zawodach pokrewnych (modelarstwo, rzeźbiarstwo, tokarstwo, kołodziejstwo, karoseryjnictwo itd.), oraz wyrobienie umiejętności rozpoznawania materiałów drzewnych z uwzględnieniem cech, decydujących o ich przeznaczeniu. Opanowanie niezbędnych wiadomości z dziedziny ręcznej i maszynowej obróbki drewna, oraz z dziedziny konstrukcyj drzewnych. Poznanie zasad i osiągnięcie umiejętności prawidłowego organizowania pracy w warsztacie w zakresie, niezbędnym rzemieślnikowi.

MATERIAŁ NAUCZANIA

KLASA II.

3 godziny tygodniowo.

Wiadomości wstępne. Powietrze, jego składniki i własności fizyczne. Znaczenie powietrza dla życia i celów przemysłowych.

Woda, jej składniki i własności fizyczne. Zastosowanie wody do różnych celów technicznych. Woda, jako rozpuszczalnik. Woda destylowana i filtrowana.

Paliwa przemysłowe: drewno, węgiel, ropa i ich pochodne. Spirytus. Produkty spalania węgla: tlenek węgla i dwutlenek węgla. Zarys suchej destylacji węgla kamiennego. Produkty tej destylacji: gaz świetlny, koks i smoła pogazowa. Zastosowanie

i znaczenie koksu i gazu świetlnego, jako środków opałowych, w przemyśle i gospodarstwie domowym.

Smary, ich rodzaje, własności i gatunki handlowe.

Krótkie orientacyjne wiadomości o metalach i stopach (żelazo, nikiel, chrom, miedź, cyna, brąz i mosiądz).

Walka chemiczna i obrona przeciwgazowa. Krótki rys historyczny o walce chemicznej. Broń chemiczna oraz jej stosowanie. Obrona przeciwgazowa indywidualna i zbiorowa. Pierwsza pomoc zagazowanym. Odkazanie terenów i pomieszczeń.

Budowa drzewa. Zasadnicze części drzewa. Budowa pnia drzewnego: kora, łyko, miazga, drewno i rdzeń. Znaczenie rdzenia w desce.

Poznawanie drewna na przekroju czołowym, promieniowym i stycznym.

Słoje roczne, ich budowa i powstawanie. Strona prawa i lewa deski. Promienie rdzeniowe. Biel i twardziel. Warunki wzrostu drzewa. Budowa wewnętrzna drzewa: komórki, rodzaje komórek drzewa, tkanki i włókna. Skład chemiczny drewna.

Techniczne własności drewna: barwa, połysk, zapach, ciężar, trwałość, twardość i giętkość. Pęcznienie i kurczenie się drewna pod wpływem stopnia wilgotności. Pęcznienie się i pękanie drewna; środki zapobiegające temu. Wytrzymałość drewna i jej rodzaje. Przewodnictwo ciepła i głosu.

Wady techniczne drewna: nieregularne kształty drzew na przekroju podłużnym i poprzecznym, wzrost kręty, falisty przebieg włókien, wzrost odśrodkowy, wzrost słojułaty (mazerowy), gniazda żywiczne, sęki; ich znaczenie w stolarstwie. Uszkodzenia drewna przez owady.

Choroby drewna: sinizna, fałszywa twardziel, rakowatość (guzy), gnicie, butwienie, próchnienie, mursz czerwony i biały, grzyb domowy (i sposoby walki z nim), podwójny biel, zamróż. Cechy rozpoznawcze drewna zdrowego i chorego.

Utrwalanie drewna: łągowanie, parowanie i gotowanie, sposoby zwiększania giętkości, powlekanie powierzchni, nasycanie. Racjonalne przechowywanie drewna.

Właściwości i przydatność głównych rodzajów drzew: a) krajowych: świerku, jodły, sosny, modrzewia, dębu, jesionu, wiązu, buku, grabu, jaworu, klonu, czereśni, gruszy, topoli, olchy,

lipy i brzozy; b) zagranicznych: mahoniu, palisandru, satyny, orzecha włoskiego i amerykańskiego, cytryny, hebanu, róży i jesionu kwiatowego.

Przygotowanie materiałów stolarskich i budowlanych. Pora ścięcia drzew. Czynności na zrębie i w tartaku. Traki pionowe i poziome. Sposoby przecierania kłoca „na ostro“ i „na przyzmy“. Składowanie desek. Suszenie naturalne i sztuczne. Rodzaje suszarni sztucznych.

Gatunki i wymiary drewna stolarskiego. Drewno krągłe i tarte (deski, brusy, krawędziarki i deszczułki na posadzki). Okleina (fornir) tarta, cięta i łuszczona; deszczyna (dykta pełna); sklejka (płyta klejona) oraz sposoby jej wyrobu.

Obróbka ręczna. Przyrządy do przytrzymywania i zaciskania przedmiotów obrabianych: strugnice, opornice, kozły, uciósnice, ściski, pachółki śrubowe, prasy do oklejania okleiną, zwornice itp.

Przyrządy do mierzenia i znaczenia: miarki sztywne, składane i taśmowe; cyrkle i ich rodzaje. Sznury, rysiki, rysaki, kątowniki itd. Narzędzia pomocnicze: krętła, kleszcze, śrubokręty, szczypce, obcęgi, rozwieraki do pił, młotki, pałki drewniane itp.

Narzędzia do obróbki drewna: dłuta stolarskie, rzeźbiarskie, tokarskie; świdry, piły, strugi; narzędzia pomocnicze. Ostrzenie i konserwacja narzędzi.

Zachowanie się drewna przy obróbce narzędziami.

Czynności stolarskie przy wykonywaniu sprzętu.

Łączenie (wiązanie) części drewna za pomocą: gwoździ, śrub, wkretek, kołków, klejenia itp.

Konstrukcje drzewne: złącza na długość, na szerokość, węglowe, półkrzyżowe, skrzynkowe; złącza przegrodowe i połączenia przy przedmiotach, oklejonych okleiną.

KLASA III.

2 godziny tygodniowo.

Znajomość zasadniczych konstrukcyj wyrobów stolarskich, modelarskich, kołodziejskich, karoseryjnych itd. Zasadnicze wymiary sprzętów stolarstwa meblowego. Sposoby łączenia i okuwania poszczególnych części konstrukcyjnych z uwzględnieniem

strony użytkowej i artystycznej. Sprzęty: taburety, krzesła, stoły, łóżka, szafy, kredensy itp. Wyroby snycerskie, tokarskie, kołodziejskie itp.

· Zasadnicze wymiary przedmiotów stolarstwa budowlanego. Sposoby łączenia i okuwania poszczególnych części. Rodzaje okuć, stosowane przy stolarstwie budowlanym. Zapoznanie z polskimi normami okien, drzwi, posadzek itp.

Stolarstwo galanteryjne: kasetki, półeczki, ramy do obrazów itp. z uwzględnieniem strony estetycznej.

Obróbka maszynowa. Znaczenie obrabiarek. Piły taśmowe i tarczowe oraz ich zastosowanie. Strugarki: wyrówniarka i grubiarka; ich zastosowanie. Frezarka i jej wszechstronne zastosowanie przy użyciu przyrządów do robót specjalnych. Wiertarka pozioma. Tokarka. Czopownica. Maszyny kombinowane. Szlifierka do drewna. Maszyny do ostrzenia noży i rozwierania zębów. Narzędzia tnące do obrabiarek.

· Rozmieszczenia obrabiarek w hali maszynowej. Napęd obrabiarek indywidualny i grupowy.

· Czynności, związane z pracą na obrabiarkach. Planowanie obróbki na obrabiarkach i ekonomiczne wyzyskanie obrabiarek. Urządzenia ochronne. Bezpieczeństwo i higiena.

· *Materiały do wykończania sprzętów i czynności wykończające.* Kleje i klejenie. Kleje skórne, kostne, rybne i ich zastosowanie. Kleje wodoodporne. Kleje kazeinowe i ich zastosowanie. Przygotowanie kleju, przebieg klejenia.

Oklejanie okleiną (forniowanie). Przygotowanie drewna ślepego, okleiny i kleju. Oklejanie płaszczyzn i powierzchni krzywych. Sposoby oklejania. Usuwanie usterek, powstałych przy oklejaniu.

Materiały i narzędzia do wygładzania: drapień, gładzik, gładzica, pilniki, ośniki wszelkiego rodzaju, pumeks; sposoby ich użycia. Zwilżanie powierzchni. Kitowanie; materiały do przyrządzania kitów.

Materiały do wypełniania porów: proszek pumeksowy, mączka fasolowa, ryżowa, łojek (talk) itp.

· *Barwniki i barwienie.* Barwniki roślinne, zwierzęce, anilinowe oraz gotowe preparaty fabryczne. Wybór barwników, przygotowanie, przechowywanie i wykonanie barwienia. Zaprawy. Mate-

riały pomocnicze do przyrządzania zapraw barwniczych. Malowanie i lakierowanie.

Smary i tłuszcze: oleje, pokost; terpentyna, wosk: sposoby ich zastosowania.

Materiały do wykończania płaszczyzn. Szellak i jego rodzaje; żywice kopalowe. Alkohole. Etery. Politurowanie drewna o dużych i małych porach. Politury nowoczesne. Polerowanie, woskowanie i matowanie. Materiały do zmywania farb i lakierów. Odnawianie mebli.

Materiały pomocnicze: szkła, marmury, skóry, sukna, ceraty, linoleum itp. Materiały do intarsji i inkrustacji.

Planowanie obróbki. Rozkładanie pracy całkowitej na poszczególne czynności; wyznaczanie czasu potrzebnego do ich wykonania; wybór narzędzi oraz materiałów najodpowiedniejszych do wykonania danego przedmiotu, czy też jego części; rozplanowanie pracy na poszczególne stanowiska robocze.

ORGANIZACJA WARSZTATU RZEMIEŚLNICZEGO

CELE NAUCZANIA

Zapoznanie z czynnikami, wywierającymi wpływ na wybór odpowiedniego miejsca do prowadzenia warsztatu, z właściwym rozplanowaniem lokalu, z celowym wyposażeniem warsztatu w środki produkcji oraz jego prawidłową organizacją. Przygotowanie do właściwego wykonywania typowych czynności w zakresie prowadzenia warsztatu rzemieślniczego pod względem technicznym, administracyjnym i handlowym.

MATERIAŁ NAUCZANIA

KLASA III.

2 godziny tygodniowo.

Pojęcia wstępne. Określenie przedsiębiorstwa. Przedsiębiorstwa wolne i koncesjonowane. Przemysł a rzemiosło. Cechy charakterystyczne przedsiębiorstw rzemieślniczych. Znaczenie tych przedsiębiorstw dla życia gospodarczego Polski. Spółdzielczość.

Założenie przedsiębiorstwa rzemieślniczego. Rzemiosło na tle Ustawy Przemysłowej. Kwalifikacje, wymagane od osób, prowadzących samodzielnie przedsiębiorstwa rzemieślnicze. Informacje o ustroju władz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej. Karty rzemieślnicze i sposób ich otrzymywania. Formalności, związane z założeniem przedsiębiorstwa rzemieślni-

czego. Formy kredytu, dostępne dla rzemieślnika, i wpływ kredytu na rozwój przedsiębiorstwa. Kapitał zakładowy i obrotowy przedsiębiorstwa. Wybór miejsca na przedsiębiorstwo. Warunki, jakim powinien odpowiadać lokal przedsiębiorstwa: racjonalne oświetlenie, warunki higieniczne, rozmieszczenie kantoru, warsztatu i magazynu, łatwość dostępu, widoczność z zewnątrz itp. Lokale przedsiębiorstwa, połączone ze sklepem i z mieszkaniem właściciela. Przypadki, w jakich Władze Przemysłowe mogą zabronić prowadzenia przedsiębiorstwa. Formalno-prawny charakter przedsiębiorstw (rodzaje spółek). Likwidacja przedsiębiorstwa.

Urządzenie lokalu przedsiębiorstwa rzemieślniczego. Urządzenia i sprzęty warsztatowe. Dobór i rozmieszczenie maszyn pomocniczych i stanowisk warsztatowych. Wybór miejsca na silnik i zainstalowanie napędu maszyn pomocniczych. Oświetlenie stanowisk pracy. Ogrzewanie i wentylacja lokalu. Urządzenia higieniczne i ochronne. Skład narzędzi. Dobór i ilość narzędzi. Segregacja i znakowanie narzędzi. Rejestracja i przechowywanie narzędzi. Pomieszczenie na magazyny — osobne lub wydzielone. Urządzenie magazynu. Podział materiałów wyrobowych w magazynie. Zasady rozmieszczenia i przechowywania materiałów i wyrobów w magazynie.

Inwentaryzacja majątku przedsiębiorstwa. Pojęcie i podział inwentarza. Zasady spisywania inwentarza. Założenie księgi inwentarzowej. Działy i pozycje w książce inwentarzowej. Charakterystyka przedmiotów inwentaryzowanych. Źródło pochodzenia. Cechowanie przedmiotów. Cena inwentarzowa. Amortyzacja inwentarza: okres amortyzacji; roczny koszt amortyzacji; koszt amortyzacji, wyrażony w 0/0. Roczne sprawdzanie inwentarza.

Organizacja wytwórczości w warsztacie rzemieślniczym. Zasady główne naukowej organizacji. Praca zbiorowa. Elementy pracy złożonej: czynności i zabiegi (operacje). Produkcja jednostkowa i seryjna. Roboty na zamówienie i na skład. Opracowanie planu robót magazynowych. Biuletyny robocizny. Terminarz robót. Maszyna, jako środek pomocniczy w warsztacie rzemieślniczym. Warunki opłacalności stosowania maszyn. Stosowanie norm. Instrukcje warsztatowe. Nadzór i kontrola wykonania. Obsługa i racjonalne wyzyskiwanie rozporządzalnych źródeł energii. Zgłaszanie patentów i znaków ochronnych.

Pracownicy przedsiębiorstwa rzemieślniczego. Mistrz, czeladnik, terminator i robotnik niewykwalifikowany. Zadania i czynności tych pracowników. Systemy płac: dniówkowy, akordowy i premiowy. Czynniki, wpływające na wysokość płac: podaż i popyt na rynku pracy, wydajność pracy i kwalifikacje zawodowe. Umowa o pracę: zbiorowa i indywidualna.

Przymus doksztalcania terminatorów. Cel i znaczenie ubezpieczenia pracowników na wypadek choroby, bezrobocia, nieszczęśliwych wypadków i niezdolności do pracy. Zgłaszanie i wymeldowywanie ubezpieczonych. Składki ubezpieczeniowe pracodawcy i pracownika. Obliczanie i opłacanie podatku od uposażeń. Lista płacy. Książeczki robotnicze. Potrącenia z zarobków pracownika. Przepisy o czasie pracy. Urlopy pracowników fizycznych. Poszukiwanie pracy. Oferty i świadectwa pracy.

Zakup materiałów i gospodarka materiałowa. Znajomość rynku surowców i wyszukiwanie źródeł zakupu (ogłoszenia, katalogi, cenniki). Porównanie cen. Zakup ustny. Przetarg. Warunki dostawy. Warunki płatności: gotówka, weksel, czek, zaliczenie pocztowe i kolejowe. Odbiór towaru: konsygnacje odbiorcze, kontrola przesyłki, sprawdzenie rachunku, reklamacja. Sposoby księgowania przychodów i rozchodów magazynu. Kartoteka magazynu i zasady jej prowadzenia. Okresowy spis materiałów i wyrobów oraz wprowadzenie remanentu książkowego. Porównanie tych remanentów. Manko i superata. Wyrównanie stanu „na gruncie“ według stanu książkowego.

Kontrola materiału, wydanego na produkcję. Straty materiałowe i wyzyskiwanie odpadków.

Kalkulacja. Cena sprzedażna. Pojęcie kosztu własnego wyrobu. Zysk na sprzedaży wyrobu. Czynniki, wpływające na wysokość ceny sprzedażnej: podaż i popyt, konkurencja, wysokość kosztów własnych. Składniki kosztu własnego wyrobu: koszt materiału, koszt robocizny bezpośrednio i koszty wspólne (ogólne). Racjonalne sposoby zmniejszania tych kosztów. Wyliczenie i wyjaśnienie kosztów wspólnych produkcji. Koszt praco-godziny. Kalkulacja wstępna: obliczenie ilości materiału i jego kosztu na podstawie wzoru lub rysunku, obliczanie kosztu robocizny bezpośrednio, doliczanie kosztów wspólnych. Kalkulacja ostateczna.

Sprzedż wyrobów. Ceny rynkowe. Wyszukiwanie źródeł zbytu wyrobów. Zjednywanie klientów. Znaczenie reklamy. Sposoby reklamy: ogłoszenia, szyldy zwykłe i świetlne, ulotki. Racjonalne urządzenie okna wystawowego i kantoru sprzedaży. Udział w wystawach. Składanie ofert. Udział w przetargach. Zasady obsługi klienteli. Znaczenie terminowości dostaw. Przyjęcie i potwierdzenie zamówienia. Książka zamówień. Rejestracja warunków zamówienia. Warunki zapłaty. Asygnariusz kasowy. Wystawianie rachunków. Sprzedż na rachunek otwarty, sprzedż na raty i weksle. Ewidencja udzielonych kredytów i weksli. Terminarze płatności. Ekspedycja sprzedanych wyrobów. Inkaso należności. Dochodzenie pretensyj.

Rachunkowość rzemieślnicza. Książka kasowa i sposób jej prowadzenia. Uproszczona księga handlowa dla rzemieślników. Poświadczenie ksiąg. Preliminarz budżetowy. Bilans. Ustalenie strat i zysków za rok budżetowy. Obliczanie i opłacanie podatków. Dziennik korespondencyjny. Archiwum przedsiębiorstwa.

1942

MASZYNOZNAWSTWO I FIZYKA

CELE NAUCZANIA

Zaznajomienie z zasadniczymi zjawiskami fizycznymi, zachodzącymi w życiu codziennym i praktyce zawodowej.

Zaznajomienie z budową, zasadą działania i obsługą przyrządów i urządzeń warsztatowych, spotykanych w warsztatach pracy.

MATERIAŁ NAUCZANIA

KLASA II.

2 godziny tygodniowo.

Mierzenie. Mierzenie długości, powierzchni i objętości ciał. Jednostki miar, obowiązujące w Polsce. Cal angielski. Pomiary długości i ich dokładność. Pomiary miarką składaną, miarką sztywną, głębokościomierzem. Pomiary taśmą mierniczą. Mierzenie przy pomocy przyrządów pomiarowych wymiarów liniowych materiału drzewnego: okrągłego i tartego, mierzenie zasadniczych wymiarów sprzętów, złącz stolarskich itd. Pomiary powierzchni figur płaskich oraz powierzchni prostych brył geometrycznych. Obliczanie powierzchni elementów mebli.

Pomiary objętości ciał stałych o prostych kształtach geometrycznych. Obliczanie objętości materiału drzewnego okrągłego i tartego. Zaznajomienie się z użyciem tablic miąższości drewna.

Pomiary objętości cieczy. Wyznaczanie objętości ciał za pomocą objętości wypartej cieczy.

Ważenie. Jednostki ciężaru, obowiązujące w Polsce. Ważenie na główniejszych typach wag, dozwolonych przez Główny Urząd Miar. Odważniki. Ważenie ciał stałych i cieczy.

Ciężar właściwy. Stwierdzenie proporcjonalności pomiędzy ciężarem a objętością ciał z tego samego materiału; stwierdzenie, iż równe objętości różnych ciał posiadają różny ciężar. Ciężar właściwy ciał stałych i płynnych. Wyznaczanie ciężaru właściwego ciał stałych drogą pomiaru objętości i ciężaru. Wyznaczanie ciężaru różnych gatunków drewna na podstawie jego objętości i ciężaru właściwego. Określanie stopnia wilgotności drewna. Praktyczne zaznajomienie się z areometrem oraz określanie gęstości różnych cieczy.

Siła. Wyjaśnienie pojęcia siły na przykładach. Porównywanie różnych sił przy pomocy dynamometru. Ciężarowe jednostki sił. Mierzenie sił przy pomocy dynamometru.

Praca mechaniczna. Podnoszenie ciężarów. Struganie drewna. Zobrazowanie pracy, jako iloczynu siły przez drogę.

Maszyny proste: dźwignia, krążek, kołowrót, równia pochyła, klin, śruba.

Pokaz praw dźwigni na modelach dźwigni dwu i jednoramiennej. Waga równoramienna i dziesiętna. Przykłady stosowania dźwigni w obrabiarkach do drewna.

Ogólne wiadomości o maszynach złożonych. Ściski, prasy śrubowe. Wzmianka o zasadzie zachowania pracy; wyjaśnienie przekształcenia pracy przy użyciu maszyn prostych, np. dźwigni.

Moc. Koń mechaniczny.

Tarcie. Opór tarcia. Zależność oporu tarcia od rodzaju powierzchni trących i nacisku. Użyteczność i szkodliwość tarcia. Sposoby zmniejszania tarcia. Zjawiska cieplne przy tarcu.

Ruch. Ruch jednostajny prostoliniowy i jego prędkość. Zależność pomiędzy drogą przebytą, prędkością i czasem w oparciu o zagadnienia praktyczne oraz życia codziennego, np. pracy traktorów, pił tarczowych, taśmowych, strugarek, zagadnienia z dziedziny komunikacji. Ruch jednostajny kołowy i jego prędkość. Zależność pomiędzy średnicą koła pasowego, jego liczbą obrotów i prędkością obwodową.

Pędnie. Wały. Pomiar liczby obrotów wałów pędnych.

Łożyska. Pokaz typów łożysk, najczęściej spotykanych w sto-

larniach mechanicznych. Obsługa łożysk. Ogólne pojęcie o smarach i smarowaniu. Łączenie wałów.

Sprzęgła łubkowe i tarczowe.

Śruby i nakrętki; zabezpieczanie nakrętek przeciw samorozkręcaniu.

Napęd pasowy, przekładnie kół pasowych. Pasy otwarte i skrzyżowane. Łączenie pasów. Obsługa kół pasowych. Konserwacja pasów. Warunki bezpieczeństwa pracy oraz środki ostrożności przy obsłudze pędni pasowych. Wzmianka o kołach zębatych, ich przeznaczeniu i obsłudze. Obliczanie przekładni kół pasowych, prędkości obwodowych pił tarczowych, taśmowych itd. Obliczanie przekładni kół zębatych.

Powietrze. Powietrze, jego główne składniki oraz ich własności. Wykazanie, że powietrze posiada ciężar. Ciśnienie powietrza atmosferycznego. Pokaz i wyjaśnienie działania barometru rtęciowego. Aneroidy. Ścisłość i rozprężliwość powietrza. Ciśnienie zgęszczonego powietrza na ścianki naczynia. Pokaz i wyjaśnienie działania manometru. Odświeżanie powietrza w mieszkaniach i warsztatach. Pokaz i wyjaśnienie budowy i działania wentylatora. Wyjaśnienie zasady lotu płatowca i roli śmigła.

Ciecze. Swobodna powierzchnia cieczy. Poziomnica, jej stosowanie, sprawdzanie jej dokładności. Zasady działania pomp wodnych: ssącej i ssąco-tłoczącej; sikawka pożarna. Wzmianka o pompach odśrodkowych. Ciśnienie cieczy. Prawo Archimedesesa. Zasada pływania ciał.

Ciepło. Zmiana objętości ciał stałych i płynnych pod wpływem zmiany temperatury. Termometry. Skala Celsjusza. Odczytywanie temperatur. Wyjaśnienie na przykładzie pojęcia ilości ciepła i rozgraniczenie tego pojęcia od pojęcia temperatury. Wzmianka o kalorii. Wytwarzanie ciepła użytkowego w warsztacie i gospodarstwie domowym. Materiały opałowe: drzewo, węgiel kamienny, koks, torf, ropa naftowa. Orientacyjne wiadomości o wartości opałowej poznanych materiałów. Produkty spalania materiałów opałowych, spalanie zupełne i niezupełne. Praktyczne wskazówki, dotyczące dobrego wyzyskania materiału opałowego w gospodarstwie domowym i warsztacie. Sposoby rozchodzenia się ciepła. Dobre i złe przewodniki ciepła. Zmiana stanu skupienia. Parowanie wody w przestrzeni zamkniętej. Prze-

strzeń; nasycona parą wodną. Wilgotność powietrza. Wyprowadzenie wniosków, dotyczących suszenia drewna na powietrzu w porze zimowej i letniej. Pokaz higrometru włosowego i wyjaśnienie zasady jego działania. Higrometr mokry i suchy.

Opis i wyjaśnienie na rysunku budowy kotła walczkowego wraz z uzbrojeniem. Przewody wodne i parowe, ich uszczelnienie i izolacja. Podstawowe wiadomości o centralnym ogrzewaniu. Suszarnie o sztucznym doprowadzeniu ciepła. Suszarnie o ruchu okresowym i ciągłym, ich urządzenie i obsługa. Zasady działania maszyny i turbiny parowej. Praktyczne zużytkowanie pary wylotowej. Zasada działania silnika spalinowego.

Elektryczność. Wzmianka o obwodzie elektrycznym. Prąd stały i zmienny. Jednostki elektryczne: amper, wolt, om, kilowat, kilowatogodzina. Porównanie kilowata z koniem mechanicznym. Ogniwo galwaniczne. Akumulator. Bateria. Grzejnik. Żarówka. Magnes i elektromagnes. Dzwonek elektryczny. Pokaz przyrządów pomiarowych: amperomierza, woltomierza, watomierza i licznika. Odczytywanie wskazań na licznikach. Obliczanie należności za prąd.

Opis najprostszej instalacji oświetleniowej. Przewody i ich zabezpieczenie. Zasada działania: prądnicy, silnika i transformatora. Najprostsze instalacje silnikowe.

Wzmianka o elektryczności statycznej. Piorunochron. Elementarne wiadomości z radiofonii. Antena. Detektor. Najprostsza instalacja odbiornika detektorowego.

RYSUNKI ZAWODOWE Z GEOMETRIĄ

CELE NAUCZANIA

Nabywanie podstawowych wiadomości z planimetrii i stereometrii.

Wyrobienie umiejętności kreślenia podstawowych konstrukcji geometrycznych, niezbędnych przy wykonywaniu rysunków zawodowych w zakresie, potrzebnym stolarzowi, tokarzowi, modelarzowi, kołodziejowi itd.

Wyrabianie umiejętności wyrażania za pomocą rysunku odręcznego tych kształtów zasadniczych, z którymi uczeń będzie miał później do czynienia w swej pracy zawodowej.

Zdobycie umiejętności odczytywania i wykonywania rysunków warsztatowych. Kształcenie spostrzegawczości, pamięci wzrokowej, smaku estetycznego oraz wyobraźni stosunków przestrzennych.

MATERIAŁ NAUCZANIA

KLASA I.

4 godziny tygodniowo.

R y s u n e k g e o m e t r y c z n y .

Usystematyzowanie wiadomości wstępnych: punkt, prosta, płaszczyzna, odcinek. Kąty płaskie. Mierzenie kątów. Kąty przyległe. Kąty wierzchołkowe. Budowa za pomocą ekierek kątów, będących wielokrotnościami 15° . Budowa kątów przy pomocy przenośnika. Budowa kąta, równego danemu. Trójkąty. Budowa

trójkątów według trzech danych boków; budowa trójkątów według dwu boków jednego kąta i według jednego boku i dwu kątów, do niego przyległych. Proste równoległe. Linie łamane; obliczanie ich długości. Elementarne konstrukcje, jak np.: przepoławianie kąta, przepoławianie odcinka, konstrukcja prostych prostopadłych, kreślenie wysokości w trójkącie; wyznaczanie prostokątnego rzutu danego odcinka na daną oś. Zadania konstrukcyjne z zastosowaniem równoległych, jak: budowa równoległych, podział odcinka na dowolną liczbę równych części itp. Wielokąty, przekątne wielokątów, symetria środkowa i symetria osiowa. Budowa czworoboków (prostokątów, trapezów itp.).

Koło; cięciwy i łuki w kole. Wzajemne położenie prostej i okręgu; styczna i normalna w okręgu, wzajemne położenie dwu okręgów. Zadania na konstrukcję kół i łuków, przechodzących przez dane punkty; wykreślanie stycznych, łączenie łukami prostych, kół i łuków. Podział okręgu na „n“ równych części przy $n_1 = 6, 12, 3, 4$ i 8 . Wpisywanie okręgu w trójkąt i opisywanie okręgu na trójkącie. Konstrukcje wielokątów foremnych. Podziałka. Zwiększanie i zmniejszanie figur płaskich. Zbieżność i nachylenie.

Wykreślanie owali, elips i linii koszykowych. Rysunek ornamentacyjny oparty na rysunku geometrii płaskiej.

R y s u n e k o d r ę c z n y.

Rysunek płaski. Ćwiczenia w rysowaniu figur płaskich, jak: kwadratów, prostokątów, owali, elips, kół itp.

Rysunek z natury. Rysowanie w ujęciu płaskim i przestrzennym brył geometrycznych oraz przedmiotów użytkowych z zakresu zawodów drzewnych np. z meblarstwa, modelarstwa, z uwzględnieniem najwyraźniej występujących zbiegów i skrótów perspektywicznych, z zaznaczeniem cienia własnego przedmiotu.

Rysunek z wyobraźni. Rysowanie prostych przedmiotów według opisu nauczyciela, oraz projektowanie płaszczyzn i ornamentów, mających zastosowanie w zdobnictwie stolarskim, snycerstwie itd.

Omawianie wartości użytkowych i estetycznych odpowiednio dobranych wyrobów rzemieślniczych.

KLASA II.

3 godziny tygodniowo.

Zasady rzutowania. Przekroje i sposoby ich oznaczania. Wykonywanie rysunków połączeń drzewnych w rzutach i perspektywie równoległej. Złącza: na szerokość, na długość; złącza węglowe, półkrzyżowe, skrzynkowe, przegrodowe. Wykonywanie w ujęciu płaskim i perspektywicznym, w naturalnej wielkości i w odpowiedniej skali rysunków i szkiców mebli oraz przedmiotów z zakresu stolarstwa budowlanego, z uwzględnieniem wymiarowania, przekrojów i szczegółów konstrukcyjnych. Projektowanie prostych przedmiotów z meblarstwa.

Obserwacja i omawianie wartości użytkowych i estetycznych odpowiednio dobranych wyrobów rzemieślniczych, a w szczególności wytworów z dziedziny meblarstwa.

KLASA III.

4 godziny nauczania.

Wykonywanie rysunków warsztatowych mebli i przedmiotów z zakresu stolarstwa budowlanego.

Projektowanie prostych przedmiotów z meblarstwa.

Omawianie wartości użytkowych i estetycznych odpowiednio dobranych wyrobów rzemieślniczych, a w szczególności wytworów z dziedziny meblarstwa. Omawianie stylów, mających najczęstsze zastosowanie w stolarstwie, snycerstwie itd.

RACHUNKI

CELE NAUCZANIA

Wyrobiecie biegłości i pewności w działaniach na liczbach całkowitych i ułamkowych z uwzględnieniem rachunku pamięsowania wiadomości przy wykonywaniu obliczeń, spotykanych w pracy zawodowej.

Kształcenie wyobraźni stosunków ilościowych.

MATERIAŁ NAUCZANIA

KLASA I.

3 godziny tygodniowo.

Powtórzenie i ugruntowanie działań na liczbach całkowitych i łatwych ułamkach zwyczajnych. Dziesiętny system pozycyjny. Metryczny układ jednostek miar. Inne jednostki miar, używane w zawodzie.

Powiększanie i zmniejszanie ułamków dziesiętnych 10, 100, 1000 itd. razy. Zamiana ułamków zwykłych na dziesiętne. Cztery działania na ułamkach dziesiętnych.

Potęgowanie; podnoszenie do drugiej potęgi i wyciąganie pierwiastka kwadratowego przy pomocy tablic.

Praktyczne reguły stosowania przybliżeń dziesiętnych przy dodawaniu, odejmowaniu, mnożeniu i dzieleniu. Kolejność działań z nawiasami.

Znakowanie literowe. Zastosowanie znakowania literowego przy rozwiązywaniu i budowie wzorów.

Liczbowa wartość wyrażeń literowych i jej odnajdywanie. Obliczanie według gotowych wzorów.

Korzystanie z tablic matematycznych i katalogów przy rozwiązywaniu zadań.

KLASA II.

1 godzina tygodniowo.

Stosunki. Ich określenie i przekształcenie. Proporcja geometryczna. Własność proporcji. Przykłady zależności wprost i odwrotnie proporcjonalnych, brane z zawodu. Wykresy funkcji w układzie współrzędnych prostokątnych.

Procent i promille. Wyznaczanie procentu danej wielkości. Wyznaczanie całości z danego procentu. Wyznaczanie stosunku procentowego części składowych do całości.

Brutto, netto, tara, rabat, skonto, prowizja.

Obliczanie procentowe z uwzględnieniem czasu. Obliczanie odsetek, kapitału i stopy procentowej.

Weksel. Dyskonto weksla. Wiadomości o Pocztovej Kasie Oszczędności (P. K. O.), wpłaty czekowe, książeczki oszczędnościowe. Wiadomości o zobowiązaniach dłużnych, czekach i przekazach pocztowych.

WIADOMOŚCI O POLSCE WSPÓŁCZESNEJ

CELE NAUCZANIA

Zapoznanie z najważniejszymi wydarzeniami z dziejów odzyskania niepodległości.

Przyswojenie podstawowych wiadomości z geografii gospodarczej Polski.

Zaznajomienie z ustrojem politycznym i społeczno-gospodarczym Państwa Polskiego.

Budzenie zainteresowań życiem swego Państwa, rozwijanie uczuć obywatelskich oraz świadomości obowiązków i praw rzemieślnika-obywatela.

MATERIAŁ NAUCZANIA

KLASA III.

2 godziny tygodniowo.

Przygotowanie do walki o niepodległość. Józef Piłsudski i polski czyn zbrojny. Odrodzenie Państwa Polskiego.

Położenie Polski w Europie, granice, obszar.

Przebieg gór, wyżyn i nizin w Polsce. Główne rzeki w Polsce.

Krainy naturalne Polski. Klimat. Świat roślin i zwierząt. Ludność. Polacy poza granicami Państwa Polskiego.

Rolnictwo i hodowla. Obszary rolne w Polsce, uprawa zbóż, ogrodnictwo, leśnictwo. Czynniki rozwoju rolnictwa; ustrój rolny w Polsce.

Górnictwo i przemysł. Główne gałęzie produkcji górniczej. Rze-

miosło; przemysł fabryczny; chałupnictwo i przemysł ludowy. Czynniki rozwoju przemysłu.

Komunikacja i handel. Różne rodzaje komunikacji. Gęstość dróg w różnych okolicach Polski. Znaczenie morza dla Państwa; rozwój Gdyni. Handel wewnętrzny; jarmarki, targi. Handel zagraniczny Polski; główne artykuły przywozu i wywozu.

Życie człowieka w grupie; przystosowanie i współdziałanie, znaczenie organizacji w życiu zbiorowym; organizacja w rodzinie i szkole. Przynależność do gminy i Państwa, obywatelstwo. Obowiązki obywatela: wierność, obowiązek ofiary krwi i mienia, posłuszeństwo prawu, współdziałanie dla dobra powszechnego. Prawa obywateli polskich i opieka Państwa nad nimi: równość, zabezpieczenie wolności osobistej, ochrona mienia, piecza nad dostarczaniem korzystnych warunków rozwoju jednostek i grup społecznych, opieka nad pracą, wymiar sprawiedliwości, opieka nad obywatelami poza granicami Państwa.

Organizacja Państwa Polskiego. Prezydent Rzeczypospolitej. Rząd i jego praca (ze szczególnym uwzględnieniem ministerstw: Przemysłu i Handlu oraz Opieki Społecznej); Sejm i Senat; prawo wyborcze. Obrona Państwa, wojsko, przysposobienie wojskowe, obrona przeciwlotniczo-gazowa. Najpospolitsze podatki. Stanowisko obywatela wobec podatków. Monopole państwowe.

Podział administracyjny Państwa Polskiego: województwa, powiaty, gminy miejskie i wiejskie. Organizacja i prace samorządu terytorialnego. Cechy. Samorząd gospodarczy; organizacja i zadania izb rzemieślniczych; krótka wzmianka o izbach przemysłowo-handlowych, rolniczych i innych.

Stan oświaty w Polsce; zasadnicze wiadomości o ustroju szkolnictwa polskiego; organizacje oświatowe, biblioteki, muzea.

HIGIENA

KLASA III.

1 godzina tygodniowo.

CELE NAUCZANIA

Zapoznanie z najważniejszymi wskazaniem z zakresu higieny osobistej i społecznej. Zaznajomienie z higieną zawodową, z ochroną i bezpieczeństwem pracy, oraz zasadami ratownictwa.

Wpojenie przekonania o konieczności przestrzegania zasad higieny i wdrożenie do rozumnej dbałości o zdrowie własne i otoczenia.

MATERIAŁ NAUCZANIA

Rozpatrzenie głównych części ciała ludzkiego oraz ich czynności, jako podstawa do nauki o zdrowiu: narządy ruchu, przewód pokarmowy, narządy krążenia, oddychania i wydalania, skóra, układ nerwowy i narządy zmysłów, narządy rozrodcze.

Higiena ruchu. Dobra postawa. Zniekształcenie kości; znaczenie ruchu i rozmaitych ćwiczeń cielesnych dla organizmu. Zmęczenie mięśni, serca. Zapobieganie przemęczenia. Poradnia sportowa. Państwowa Odznaka Sportowa.

Higiena oddychania. Oddychanie prawidłowe. Znaczenie tlenu dla życia. Walka z kurzem i z innymi zanieczyszczeniami powietrza. Palenie tytoniu. Higiena mieszkań i miejsc pracy. Obrona przeciwgazowa. Liga Obrony Powietrznej Państwa.

Higiena odżywiania. Higiena zębów i jamy ustnej. Wartość odżywcza najczęściej używanych pokarmów i potraw. Woda do

picia. Sole. Witaminy. Używki. Kontrola produktów spożywczych. Trychiny. Soliter.

Higiena skóry w związku z jej rolą w organizmie. Hartowanie i pielęgnowanie skóry. Dbalność o czystość całego ciała. Kąpiele. Pasożyty skóry. Higiena odzieży i obuwia.

Higiena układu nerwowego, jako regulatora wszystkich czynności organizmu. Zmęczenie, znużenie, wypoczynek, sen, narkotyki, tytoń, napoje spirytusowe, ich działanie na ustrój, zwłaszcza na układ nerwowy. Walka z alkoholizmem i ze zwyrodnieniem rasy. Odpowiedzialność każdego człowieka wobec własnego potomstwa i przyszłych pokoleń.

Higiena pracy. Czynniki, wpływające na wydajność pracy: ciepłota powietrza podczas pracy, światło, higiena wzroku i ochrona oczu. Higiena słuchu; hałas, huk. Bezpieczeństwo przy pracy. Zapobieganie ujemnym dla zdrowia wpływom pracy zawodowej. Choroby, właściwe niektórym zawodom. Poradnictwo zawodowe. Ważniejsze ustawy i rozporządzenia o bezpieczeństwie pracy.

Ratownictwo. Urazy, złamanie kości, zwichnięcie. Pierwszy opatrunek przy skaleczeniach i poważniejszych ranach. Ukąszenia przez żmije, zwierzęta wściekłe. Krwotoki. Omdlenia. Udar słoneczny. Porażenie prądem. Zaczadzenie i zatrucie gazem świetlnym. Ogólne zasady ratownictwa przeciwgazowego. Oparzenia, odmrożenia. Obce ciało w oku, uchu.

Sztuczny oddech. Apteczki domowe i wycieczkowe.

Choroby zakaźne. Sposoby zarażania się nimi. Gruźlica. Choroby weneryczne. Jaglica. Walka z chorobami zakaźnymi: odosobnianie, odkażanie, odwszenie, uodpornianie, szczepienie. Szpitale, poradnie, przychodnie, ośrodki zdrowia. Higiena miast i wsi.

Rola każdego obywatela w ochronie swego zdrowia i zdrowia ogółu.

RELIGIA

Program religii będzie ustalony oddzielnym zarządzeniem.

JĘZYK POLSKI

CELE NAUCZANIA

Wyrabianie umiejętności poprawnego wyrażania się w mowie i piśmie.

Zaznajamianie młodzieży z dostępnymi dla niej przejawami kultury polskiej na podstawie odpowiednio dobranych wartościowych utworów literackich.

Rozbudzanie zamiłowania do czytania wartościowej książki z należytym jej zrozumieniem.

Rozwijanie uczuć obywatelskich, moralnych i estetycznych.

MATERIAŁ NAUCZANIA

KLASA I.

4 godziny tygodniowo.

LEKTURA:

I. Wypisy, zawierające dostosowane do rozwoju umysłowego i zainteresowań młodzieży utwory poetyckie i prozaiczne:

a) wiążące się z wybranymi obrazami przeszłości polskiej od początku powstania Państwa Polskiego do roku 1918, przedstawiające najważniejsze wydarzenia dziejowe z uwzględnieniem życia politycznego, społeczno-gospodarczego i kulturalnego, oraz obrazy działalności najważniejszych bohaterów okresu, jak i wybitnych pracowników w różnych dziedzinach życia. Specjalne uwzględnienie powinny znaleźć obrazy z życia dawnych miast, z życia cechów, z dziedziny pracy w rzemiośle itp., jak również

zmiany, zachodzące w okresie od początku w. XVIII do roku 1918 w dziedzinie kultury materialnej i życia gospodarczego;

b) osnute na tle życia współczesnego w Polsce i na świecie, poruszające zagadnienia aktualne i odpowiadające zainteresowaniom młodzieży.

II. Kilka większych utworów, dostosowanych do wieku i zainteresowań młodzieży, wybranych przez nauczyciela z ustalonego spisu lektury.

ĆWICZENIA W MÓWIENIU I PISANIU ORAZ NAUKA O JĘZYKU.

Krótkie, samodzielne, ustne i piśmienne: opowiadania, opisy, sprawozdania; układanie planów, dyskusja na tle zdarzeń z życia własnego i lektury szkolnej; ćwiczenia sprawozdawcze; opisywanie przedmiotów z najbliższego otoczenia.

Wzbogacanie czynnego słownika uczniów ze szczególnym uwzględnieniem materiałów, narzędzi i czynności, związanych z pracą warsztatową. Zestawianie wyrazów pokrewnych, wyszukiwanie i wyjaśnianie wyrazów bliskoznacznych i wieloznacznych.

W miarę możliwości oglądanie i omawianie wartościowych pod względem artystycznym obrazów.

Omawianie wspólne wypowiedzi ustnych i prac piśmiennych w klasie, ocena ich stron dodatnich i ujemnych, wyszukiwanie i prostowanie błędów.

Wdrażanie do poprawnego posługiwania się słownictwem zawodowym. Ćwiczenia redakcyjne (w miarę możliwości).

Normatywne ćwiczenia gramatyczne w związku z typowymi błędami, występującymi w danym zespole uczniowskim.

KLASA II.

2 godziny tygodniowo.

LEKTURA:

I. Wypisy, zawierające dostosowane do rozwoju umysłowego i zainteresowań młodzieży utwory poetyckie i prozaiczne:

a) wiążące się z wybranymi obrazami życia kilku najwybitniejszych pisarzy, artystów i uczonych ostatniej doby;

b) osnute na tle życia Polski współczesnej i świata.

II. Kilka większych utworów, dostosowanych do wieku i zainteresowań młodzieży, wybranych swobodnie przez nauczyciela ze spisu lektury.

ĆWICZENIA W MÓWIENIU I PISANIU

Krótkie wypowiedzenia ustne i piśmienne na tle lektury i życia. Dyskusje i przemówienia.

Wzbogacanie czynnego słownika uczniów ze szczególnym uwzględnieniem terminologii zawodowej.

Omawianie wspólne wypowiedzeń ustnych i prac piśmiennych w klasie, ocena ich stron dodatnich i ujemnych, wyszukiwanie i prostowanie błędów.

T R E Ś Ć

Postanowienie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publiczn.	3
Uwagi wstępne	5
Plan godzin	9
Technologia i materiałoznawstwo	11
Organizacja warsztatu rzemieślniczego	17
Maszynoznawstwo i fizyka	21
Rysunki zawodowe z geometrią	25
Rachunki	29
Wiadomości o Polsce współczesnej	31
Higiena	33
Religia	35
Język Polski	37

1942

PEDAGOGICZNA BIBLIOTEKA

RP 1942